

ผ้าซิด ลายดอกแก้ว

หมวดหมู่

ผ้าไหมลายซิด เดิมชาวบ้านในชุมชนหรือท้องถิ่นเรียกว่า “ผ้าเหยียบหรือผ้าเก็บ” ที่ชาวบ้านเรียกกันเช่นนี้เพราะว่าลายที่ปรากฏบนผืนผ้านั้นเกิดจากการเหยียบไม้และเก็บเอาลายตามที่ต้องการบนผืนผ้า ซึ่งเกิดจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษในสมัยก่อน โดยเริ่มมาจากการที่ผู้ชายในสมัยก่อนนำเอาไม้มาสานเป็นฝา เรียกว่า สานฝากระตะตะ เพื่อนำไปใช้เป็นผ้าบ้านป้องกันลม แสงแดดและสิ่งที่จะเป็นอันตรายต่อการดำรงชีวิตประจำวันของตน โดยสานเป็นลวดลายที่สวยงาม

ต่อมาผู้หญิงสมัยนั้นได้พบเห็นจึงหาวิธีการแกะลวดลายจากฝ้ายบ้านดังกล่าวด้วยการนำเอาวัตถุที่มีในชุมชนหรือท้องถิ่น เช่น ปอ ป่าน มาคิดสร้างสรรค์เพื่อนำไปใช้เป็นวัสดุในการทอผ้าลายซิด ผ้าซิด คือผ้าที่ใช้เทคนิคการทอผ้าให้เกิดลวดลายโดยเพิ่มด้ายเส้นพุ่งพิเศษ โดยจะพุ่งด้ายจุกริมผ้าด้านหนึ่งสู่ริมผ้าอีกด้านหนึ่ง ทำให้เกิดลวดลายตลอดหน้ากว้างของผืนผ้า เมื่อทอเสร็จแล้วจะมีลายนูนยกขึ้นจากพื้นผ้า พบมากในผ้าทอของชาวไทลื้อ ซึ่งนิยมทอผ้าฝ้ายด้วยเทคนิค "ซิด" แต่เรียกเทคนิคการทอนี้ว่า "มูก" ผ้าซิดมีลักษณะคล้ายกับผ้ายกดอก แต่จะมีลวดลายมากกว่า การทอผ้าไหมลายซิด คือ การทอผ้าไหมที่ทอแบบ "เก็บซิด" หรือ "เก็บดอก" เหมือนผ้าที่มีการปักดอกการทอผ้าดอกนี้ชาวอีสานเรียกกันว่า "การทอผ้าเก็บซิด"

ลวดลายของซิดแต่ละลายจะมีรูปแบบที่สวยงาม มีความมัน วาว นูน และมีเหลือบ มีชื่อเรียกคล้ายกัน หรืออาจแตกต่างกันไปบ้าง ทั้งนี้เนื่องจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งทำให้รูปแบบและลวดลายของผ้าไหมลายซิด ได้พัฒนาประยุกต์ไปจากเดิมจนเกิดลวดลายใหม่ๆ ขึ้น ผ้าทอลายซิด นิยมทอในกลุ่มชนเชื้อสายไทลาวซึ่งอาศัยอยู่ทั่วไปในแถบสองฝั่งลุ่มแม่น้ำโขง บางส่วนของภาคเหนือ และภาคกลางของประเทศไทย นับว่าเป็นศิลปพื้นฐานที่สะท้อนให้เห็นภาพ ลักษณะ ลวดลาย และวิวัฒนาการของท้องถิ่นเดิมของไทยที่มีมาแต่โบราณ ชาวอีสานถือว่าในกระบวนการทอผ้าด้วยกันแล้ว การทอผ้าซิดต้องอาศัยความชำนาญ

และมีขั้นเชิงทางฝีมือสูงกว่าการทอผ้าอย่างอื่น ๆ เพราะทอยากมาก มีเทคนิคการทอที่ซับซ้อนกว่าการทอผ้าธรรมดา เพราะต้องใช้เวลาความอดทน และความละเอียด ลออ มีกรรมวิธีที่ยุ่งยาก ทอได้ช้า นอกจากนี้ผู้ที่มีความสนใจมีพรสวรรค์เท่านั้น

ผ้าทอลายซิดอีสาน ตามที่ได้ทอกันมาตั้งแต่สมัยดั้งเดิมในอดีต จนถึงปัจจุบันนี้ อาจแบ่งกลุ่มแม่ลายผ้าทอลายซิดได้เป็น 5 ประเภท คือ ลายที่ได้มาจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เป็นจริง ลายที่ได้มาจากรูปแบบทางเรขาคณิต

ลายที่ได้มาจากความรู้สึกแนวความคิดทางจินตนาการ ลายที่สร้างขึ้นมาเพื่อการตกแต่ง

และลายที่ได้จากเทคนิคทำขึ้นใหม่ที่ได้จากการนำลายซิดตั้งแต่ 2 ลายขึ้นไป มาประกอบกัน เพื่อให้ลายดูวิจิตรหรือหาขึ้น

ข้อมูลโดย : สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม